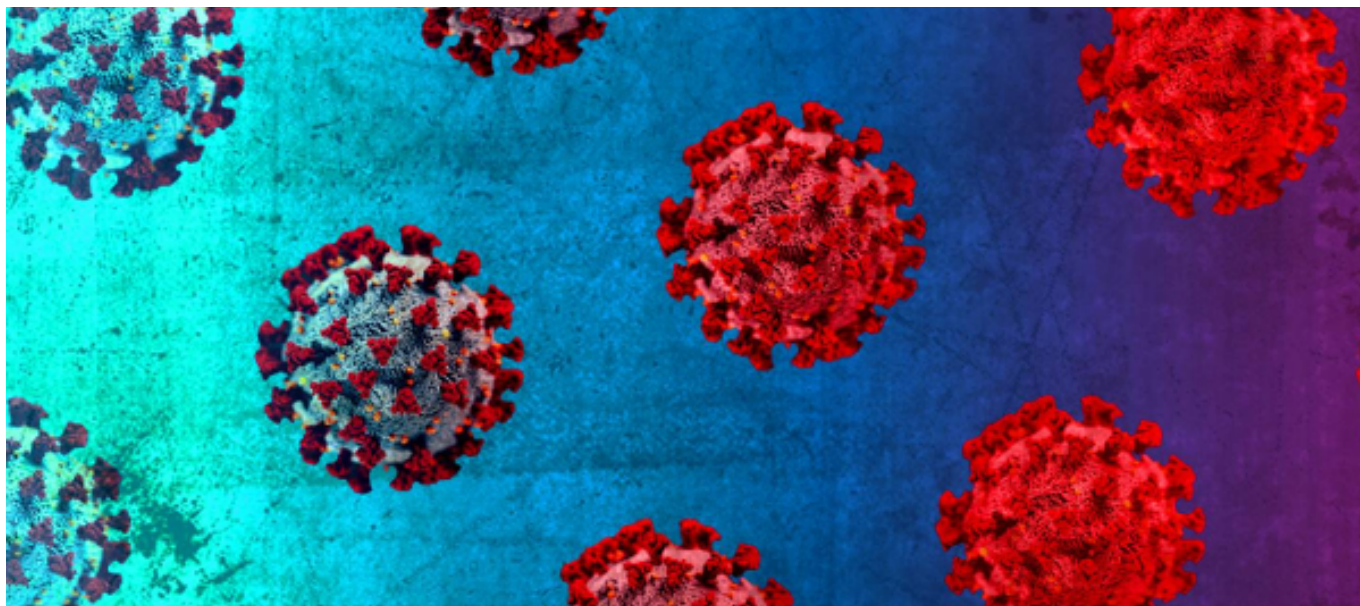

Omicron lijkt wel een besmettelijk vaccin

Posted on 22 januari 2022 by Arnout Jaspers

Omicron is al anderhalve maand in het land, is inmiddels met 60% de dominante covid-variant en zorgt voor explosief stijgende besmettingscijfers. Maar de aantallen ziekenhuis- en IC-opnames zijn de afgelopen maand gehalveerd.

Nog nooit zijn de prognoses van het RIVM zo spectaculair door de feiten achterhaald. Het voorspelde dat er, ondanks de meest recente lockdown en boostercampagne, nu 1800 covid-patiënten op de IC zouden liggen. Rond zo'n prognose (voor de technici: de mediaan van alle *modelruns*) zit altijd een statistische bandbreedte aan onzekerheid, in dit geval van maximaal 3300 bezette IC-bedden (dik Code Zwart, dus) tot minimaal 800 IC-bedden.

Met zo'n enorme bandbreedte kan de RIVM-modellering achteraf nauwelijks door de feiten weerlegd worden, maar omicron presteert dit: de huidige IC-bezetting, 300, valt aan de onderkant ver uit deze bandbreedte.

In december stonden farmaceutische bedrijven nog in de startblokken om speciaal op omicron toegesneden boosters te gaan maken. Niet alleen blijken de bestaande

boosters prima te werken, maar omicron zelf lijkt wel een vaccinboosters.

Eigenlijk kunnen we al stellen, dat omicron geen levens kost, maar redt. Immers, omicron is veel besmettelijker dan delta, en maait door z'n snelle verspreiding het gras voor delta's voeten weg. Wie omicron heeft gehad, raakt immuun tegen het ernstiger ziek makende delta, en waarschijnlijk ook tegen toekomstige corona-varianten.

Voer voor complotdenkers

Ethisch gedachtenexperimentje: stel dat je als viroloog in een niet nader te noemen land onderzoek doet aan covid-19, en min of meer bij toeval in het lab een covid-variant produceert met de hoge besmettelijkheid en zeer lage ziekmakendheid van omicron. Zou het dan niet in het algemeen belang zijn, om die omicron-variant uit het lab te laten lekken? De verspreiding zou veel sneller gaan dan het vaccineren van de wereldbevolking, en dus netto miljoenen levens redden.

Dit via de WHO of andere officiële kanalen proberen is natuurlijk kansloos; de enige manier is om het virus heimelijk in een populatie te introduceren. En om te voorkomen dat één land de zwarte piet voor zo'n nieuwe, nog onbekende variant krijgt toegeschoven en internationaal geïsoleerd wordt, moet je dit op diverse plekken tegelijk doen. De rest is geschiedenis – voor complotdenkers.

Veel vaccins zijn kreupele ziekmakers

Het lastige is: complotdenkers hebben soms gelijk. Nooit exact zoals het van de daken wordt geschreeuwd, maar de werkelijkheid komt soms in de buurt. Onderzoekers spelen al geruime tijd met het idee om populaties te vaccineren tegen ziektes met een vaccin dat zelf besmettelijk is. Het ligt ook voor de hand: veel vaccins bestaan uit een kreupele versie van de desbetreffende ziekmakende bacterie of virus.

Tot nu toe hield dit altijd in dat de kreupele ziekmaker geen anderen dan de gevaccineerde kon besmetten. Met een verontrustende uitzondering trouwens: het nog steeds veel gebruikte orale poliovaccin is gebaseerd op een levensvatbaar poliovirus.

Dat vaccin is voor de gevaccineerde heel veilig, en levert levenslange immuniteit

op, maar dit vaccin blijkt terug te kunnen muteren tot de ziekmakende variant, die voor ongevaccineerden gevaarlijk is. Nu 'wilde' polio door vaccinatie vrijwel geheel uitgeroeid is, vormen, heel paradoxaal, uitbraken van door het orale vaccin veroorzaakte polio een substantieel deel van de resterende ziektegevallen wereldwijd.

Stel je hebt een besmettelijk vaccin tegen de vogelgriep

Populaties vaccineren met opzettelijk besmettelijke vaccins is mede daarom, voor zover we weten, alleen geprobeerd bij dieren. In 2001 is een veld-experiment gedaan op een klein Spaans eilandje bij Menorca, waar een paar konijnen werden geïnfecteerd met een genetisch gemanipuleerd myxomatose-virus dat immuun maakte tegen RHD (een soort konijnen-ebola). Deze konijnen werden vrijgelaten en hadden een paar weken later inderdaad de halve wilde populatie konijnen geïnfecteerd, en dus gevaccineerd tegen RHD.

Zichzelf verspreidende vaccins lijken ideaal om wilde dieren te vaccineren, aangezien het onmogelijk is om een complete wilde populatie te vangen en individueel te vaccineren. Momenteel waart in Europa en Nederland een zeer besmettelijk en dodelijk vogelgriepvirus rond, dat zich via wilde vogels van de ene naar de andere pluimveestal verspreidt, met alle ellende van dien. (voor mensen is het virus tot nu toe nauwelijks besmettelijk, en er is geen mens-op-mens besmetting). Zou het niet geweldig zijn, als je alleen maar een paar wilde ganzen en meeuwen hoefde te infecteren met een besmettelijk vaccin tegen de vogelgriep, waarna die immuniteit zich vanzelf over de hele wereld verspreidt?

Morrelen aan de norm

In een *Policy Forum*-[discussiestuk](#) twee weken geleden in vakblad *Science*, maakt een groep onderzoekers zich beschaafd kwaad over zulke wensdromen. Ze spreken van eroderend normbesef onder virologen die klaar staan om in hun labs aan dodelijke virussen te gaan sleutelen. Er liggen voorstellen om genetisch aangepaste virussen in te zetten voor bestrijding van plaaginsecten, om gewassen genetisch te modificeren en zelfs om nieuwe covid-achtige pandemieën te voorkomen. Daarvoor zouden alle relevante populaties wilde dieren (zoals vleermuizen en nertsen) met besmettelijke vaccins immuun gemaakt moeten worden tegen corona-virussen,

zodat geen nieuwe varianten meer ontstaan die op mensen over kunnen springen.

Volgens de auteurs van het *Policy Forum* zijn zulke virussen genetisch te instabiel om veilig en voorspelbaar in te zetten buiten het lab, maar wordt er nu toch aan deze algemeen aanvaarde norm gemorreld. Het argument van de voorstanders is dan, dat men virussen ook zodanig kan ombouwen dat ze maar een beperkte levensduur bij verspreiding in een populatie hebben. Het lijkt verdacht veel op een vierkante cirkel: een virus dat snel en efficiënt een hele populatie besmet, maar anderzijds niet te besmettelijk is om onder controle te houden.

Foute attractie

Nu deze geest uit de fles is, biedt dit creatieve mogelijkheden. Militante anti-vaxxers tijdens een demonstratie stiekem besmetten met het vaccin waar ze tegen ten strijde trekken – het denkbeeld heeft een zekere foute attractie.

Nog fouter is de verleiding voor dictators als Xi Jinping of Kim Il Sung, waarvan je moet aannemen dat die zonder veel scrupules zo iets op hun bevolking los zouden laten.

Een paar dozijn trouwe staatsdienaren besmetten met zo'n levend vaccin en die een paar dagen op drukke markten en treinstations rond laten lopen, is immers een stuk efficiënter dan vele miljarden uitgeven aan maandenlange vaccinatiecampagnes en schade door lockdowns.

[Arnout Jaspers](#) is wetenschapsjournalist, schrijft een tweewekelijkse column en ook artikelen voor Wynia's Week. Steunt u deze broodnodige, onafhankelijke journalistiek, ook in 2022? Doneren voor Wynia's Week kan **[HIER](#)**. Hartelijk dank!